

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 330/2024-24

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a sudcov Ladislava Duditša a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **Transparency International Slovensko, o. z.**, Bajkalská 1496/25, Bratislava, IČO 31 817 823, zastúpeného JANÍČEK LEGAL s. r. o., Kominárska 2, 4 Bratislava, proti postupu Správneho súdu v Bratislave (pôvodne Krajského súdu v Bratislave) v konaní vedenom pod sp. zn. BA-5S/219/2021 takto

rozhodol:

- Postupom Správneho súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. BA-5S/219/2021 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na informácie podľa čl. 26 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky, základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Správny súd v Bratislave **prikazuje**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. BA-5S/219/2021 konal bez zbytočných prietáhov.
- Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadost'učinenie **1 000 eur**, ktoré **mu je** Správny súd v Bratislave **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Správny súd v Bratislave **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **856,75 eur** a zaplatiť ich jeho právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkové okolnosti prípadu

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 23. februára 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na informácie podľa čl. 26 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva

na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Exportno-importnej banky Slovenskej republiky (ďalej len „Eximbanka“) v konaní vedenom pod č. 1576/100/2021 a postupom Správneho súdu v Bratislave [pôvodne Krajského súdu v Bratislave; (ďalej len „správny súd“)] v konaní vedenom pod sp. zn. BA-5S/219/2021. Žiada, aby ústavný súd prikázal správne mu konať bez zbytočných prieťahov a priznal mu primerané finančné zadost'učinenie v sume 1 600 eur a náhradu trov vzniknutých v konaní pred ústavným súdom.

1.1. Uznesením č. k. IV. ÚS 330/2024-14 z 2. júla 2024 ústavný súd prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v časti namietaného porušenia základného práva na informácie podľa čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy, základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom správneho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. BA-5S/219/2021. Vo zvyšnej časti, t. j. v časti namietaného porušenia označených práv postupom Eximbanky, ústavnú sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

2. Z ústavnej sťažnosti a obsahu pripojeného súdneho spisu správneho súdu vyplývajú nasledujúce podstatné skutočnosti o priebehu napadnutého konania:

2.1. Napadnuté konanie sa začalo 24. augusta 2021 doručením správnej žaloby Krajskému súdu v Bratislave (ďalej aj „krajský súd“), ktorou sa sťažovateľ domáha preskúmania rozhodnutia generálnej riaditeľky Eximbanky ako odvolacieho orgánu (ďalej len „žalovaný“) č. 1576/100/2021 z 22. júna 2021 o potvrdení prvostupňového rozhodnutia, ktorým sťažovateľovi neboli sprístupnené tam bližšie konkretizované informácie v požadovanom rozsahu.

2.2. Správny súd vyzval 8. septembra 2021 žalovaného na predloženie administratívneho spisu a vyjadrenie sa k správnej žalobe, ktoré bolo súdu predložené 8. októbra 2021. Súď následne doručoval predmetné vyjadrenie sťažovateľovi podľa § 106 ods. 1 Správneho súdneho poriadku (ďalej len „SSP“). Sťažovateľ doručil správne mu súdu 13. decembra 2021 repliku spolu s návrhom na prerušenie konania a predloženie veci ústavnému súdu podľa § 100 ods. 1 písm. b) SSP. K replike sťažovateľa a jeho návrhu na prerušenie konania sa žalovaný vyjadril podaním z 28. decembra 2021.

2.3. Správny súď predvolal 24. januára 2022 účastníkov konania na pojednávanie, ktorého termín nariadil na 17. máj 2022.

2.4. Pojednávanie sa uskutočnilo 17. mája 2022, pričom správny súď ho odročil na neurčito z dôvodu doplnenia návrhu sťažovateľa na prerušenie konania. Sťažovateľ tak učinil podaním z 29. júna 2022, ktoré správny súď následne doručil 6. júla 2022 na vyjadrenie žalovanému. Vyjadrenie žalovaného z 5. augusta 2022 bolo sťažovateľovi doručené na vedomie 6. septembra 2022.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Sťažovateľ namieta, že konanie o sprístupnenie informácií trvá neprimerane dlho (ku dňu podania ústavnej sťažnosti takmer 36 mesiacov), pričom informáciami v požadovanom rozsahu

dosiaľ nedisponuje, a to aj napriek skutočnosti, že v zmysle zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií) v znení neskorších predpisov mala byť jeho žiadosť vybavená v lehote 8 pracovných dní odo dňa doručenia žiadosti. Poukazujúc na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a ústavného súdu, zdôrazňuje, že administratívne konanie nie je možné oddeľovať od súdneho konania, v ktorom boli nezákonné rozhodnutia vydané, preto je potrebné posudzovať administratívne aj súdne konanie ako jeden celok. Akcentuje, že konanie vedené krajským súdom a následne správnym súdom trvá takmer 33 mesiacov, hoci vec nie je skutkovo ani právne zložitá a sťažovateľ svojím správaním žiadnym spôsobom neprispel k dĺžke namietaného konania. Porušenie základného práva podľa čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy spočíva podľa jeho názoru v tom, že po uplynutí určitého času už informácie strácajú význam a podstatu pre žiadateľa o sprístupnenie týchto informácií.

III.

Vyjadrenie správneho súdu

4. Správny súd vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti sp. zn. 1SprV/224/2024 z 22. júla 2024 poukázal na to, že v zmysle § 3 ods. 3 písm. a) zákona č. 151/2022 Z. z. o zriadení správnych súdov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 151/2022 Z. z.“) na neho od 1. júna 2023 prešiel výkon súdnictva z Krajského súdu v Bratislave, Krajského súdu v Trnave a Krajského súdu v Nitre, pričom spolu prevzal 5 766 nerozhodnutých vecí. K vyjadreniu pripojila predsedníčka správneho súdu aj stanovisko sudkyne spravodajkyne, ktorá poukazuje na chronológiu jednotlivých úkonov vykonaných v konaní pred krajským súdom a uvádza, že spis jej bol ako novej členke senátu správneho súdu fyzicky odovzdaný až 14. novembra 2023. Postup súdu bol podľa jej názoru sťažený personálnou poddimenzovanosťou z hľadiska počtu sudcov, ako aj zamestnancov administratívneho aparátu, a to v kombinácii s vysokým nápadom vecí a s tým súvisiacim pracovným zaťažením. Sudkyňa spravodajkyňa súčasne upozornila, že sťažovateľ pred podaním ústavnej sťažnosti nepodal predsedovi súdu sťažnosť na postup súdu podľa § 62 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“).

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

5. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, so stanoviskami účastníkov konania a obsahom vyžiadaného súdneho spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci, a preto pristúpil k posúdeniu veci samej.

6. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa o neprimeranej a ústavnoprávne nekonformnej dĺžke napadnutého konania spôsobenej nečinnosťou správneho súdu a jeho predchodcu.

7. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby

domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019).

8. Povinnosť správneho súdu a jeho sudcu konať rýchlo a hospodárne podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp správneho súdneho konania v § 5 ods. 7 SSP a povinnosť konať bez prietáhov aj v čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ktorý je premietnutý aj do § 5 ods. 1 SSP. Správny súd je teda povinný postupovať v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádzať zbytočným prietahom, konať hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania účastníkov konania a iných osôb a určovať poradie jednotlivých procesných úkonov tak, aby konanie pred ním bolo rýchle a hospodárne (§ 5 ods. 7 SSP). Navyše, podľa § 103 ods. 1 prvej a druhej vety SSP ak sa konanie začalo, postupuje v ňom správny súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie rozhodnutá. Správny súd pokračuje v konaní, aj keď sú účastníci konania nečinní.

9. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) a s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (rozsudok ESĽP vo veci Frydlender v. Francúzsko z 27. júna 2000, sťažnosť č. 30979/96) zohľadňuje v rámci okolností konkrétneho prípadu tri základné kritériá, ktorými sú (1) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu. V rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (rozsudok ESĽP vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko, m. m. II. ÚS 32/02, III. ÚS 241/2017, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií preto posudzoval aj ústavnú sťažnosť sťažovateľa.

10. Pokiaľ ide o prvé kritérium, t. j. právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že predmetom konania je rozhodovanie o správnej žalobe sťažovateľa, ktorou sa domáha preskúmania zákonnosti rozhodnutia vo veci sprístupnenia informácií. Podľa názoru ústavného súdu vec nevykazuje právnu ani skutkovú zložitosť, keďže skutkový stav veci je v podstate ustálený už v administratívnom konaní a nevyžaduje si komplikované dokazovanie, lebo správny súd v zásade vychádza zo zisteného skutkového stavu (§ 197 SSP). Preskúmanie rozhodnutí administratívnych orgánov v oblasti slobodného prístupu k informáciám pritom tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti správnych súdov.

11. Ďalším ústavným súdom posudzovaným kritériom je správanie sťažovateľa v napadnutom konaní. V danom prípade ústavný súd pri skúmaní obsahu spisu neidentifikoval také správanie sťažovateľa, ktoré by bolo možné hodnotiť ako faktor prispievajúci k celkovej dĺžke napadnutého konania.

12. Ústavný súd napokon hodnotil samotný postup správneho súdu v napadnutom konaní ako tretie kritérium pre posúdenie vzniku zbytočných prietáhov. Z prehľadu úkonov zhrnutých v bode 2 tohto nálezu je zrejmé, že v počiatočnej fáze konania konajúci súd postupoval v podstate plynule, keď realizoval nevyhnutné úkony spojené s podaním správnej žaloby, vyrubením súdneho poplatku za žalobu a procesné úkony doručovania podľa § 105 – § 106 SSP, no v roku 2022 okrem uskutočnenia jediného pojednávania, ktoré bolo odročené na neurčito na účely doplnenia návrhu

sťažovateľa na prerušenie konania, už nevykonal žiadny úkon smerujúci k prejednaniu veci. Po doručení vzájomných podaní účastníkov, t. j. od 6. septembra 2022, bezdôvodne krajský súd a po prechode výkonu súdnictva aj správny súd ostali absolútne nečinné. Pre ústavný súd je pritom podstatné, že namietané konanie nie je dosiaľ právoplatne ukončené.

13. Pri posudzovaní celkovej dĺžky konania ústavný súd zohľadnil v zmysle judikatúry ESLP (rozsudok z 24. 9. 2020 vo veci Perhács v. Slovenská republika, sťažnosť č. 59327/19, rozsudok z 31. 8. 2018 vo veci Balogh a ďalší proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 35142/15) taktiež dĺžku predchádzajúceho administratívneho konania (v trvaní 3 mesiacov) vedeného Eximbankou. Na tomto mieste je potrebné zdôrazniť samotný predmet namietaného konania, ktorým je realizácia práva na informácie. V zmysle judikatúry ústavného súdu a ESLP ide o časovo priorizované konanie z dôvodu jeho osobitného významu pre sťažovateľa. Poskytnutie informácie s neprimeraným časovým odstupom totiž spôsobuje značné zníženie až stratu významu takto oneskorene získanej (resp. už neaktuálnej) informácie pre žiadateľa, preto je úlohou štátu zabezpečiť účinnú ochranu a včasnú napĺňanie práva na informácie (II. ÚS 169/2024). Ústavný súd tak konštatuje, že celková dĺžka rozhodovania o žiadosti sťažovateľa vo veci slobodného prístupu k informáciám je ku dňu rozhodovania ústavného súdu viac ako 3 roky (od podania žiadosti o sprístupnenie 17. mája 2021, pozn.), čo je *prima facie* ústavne neudržateľné a neprimerané predmetu konania.

14. K obrane správneho súdu prezentovanej v jeho vyjadrení k ústavnej sťažnosti ústavný súd napriek pochopeniu organizačných a personálnych ťažkostí akcentuje, že otázka množstva vecí, personálne a organizačné problémy súdu nie sú v kontexte ustálenej rozhodovacej praxe ESLP ani rozhodovacej praxe ústavného súdu v zásade ústavne významné pre posúdenie, či došlo k zbytočným priet'ahom v konaní. Ústavný súd vníma problém nadmernej zaťažnosti všeobecných súdov, avšak zároveň poukazuje na to, že je úlohou zmluvných štátov nastaviť si svoj právny systém takým spôsobom, aby boli súdy schopné zaručiť každému právo na rozhodnutie v primeranej lehote (rozsudok Veľkej komory vo veci Sürmeli proti Nemecku z 8. 6. 2006, sťažnosť č. 75529/01, bod 129). Chronické, resp. dlhotrvajúce preťaženie súdov nemôže ospravedlniť neprimeranú dĺžku konania (Probstmeier proti Nemecku z 1. 7. 1997, sťažnosť č. 20950/92, bod 64). Vzhľadom na uvedené okolnosti uvádzané správnym súdom nemôžu tieto byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet'ahy v súdnom konaní (I. ÚS 3/2020, I. ÚS 363/2020, IV. ÚS 291/2024).

15. Ústavný súd tiež pripomína, že v dôsledku prechodu výkonu súdnictva v sťažovateľovej veci (§ 3 zákona č. 151/2022 Z. z.) z krajského súdu na správny súd nesie objektívnu zodpovednosť za postup v napadnutom konaní správny súd ako nástupnícky súd.

16. Napokon k tvrdeniu okresného súdu, že sťažovateľ sa neobrátil pred podaním ústavnej sťažnosti na predsedu súdu podľa zákona o súdoch, ústavný súd poukazuje na judikatúru ESLP [rozsudky vo veciach Ištván a Ištvánová proti Slovenskej republike z 12. 6. 2012, Komanický (č. 6) proti Slovenskej republike z 12. 6. 2012, Bednár proti Slovenskej republike z 8. 10. 2013, Klinovská proti Slovenskej republike z 8. 10. 2013, Csákó proti Slovenskej republike z 25. 6. 2013, Sika (č. 7) proti Slovenskej republike z 25. 6. 2013, Untermayer proti Slovenskej republike z 9. 7. 2013], z ktorej vyplýva, že sťažnosť predsedovi súdu podľa § 62 a nasl. zákona o súdoch nemožno

považovať za efektívny právny prostriedok nápravy porušenia práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru.

17. Na základe uvedeného ústavný súd uzatvára, že napadnuté konanie vykazuje zbytočné prietahy, ktorými došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

18. V priamej súvislosti s nečinnosťou správneho súdu a jeho predchodcu sa sťažovateľ ani po viac ako 3 rokoch od podania svojej žiadosti o sprístupnenie informácie nedomohol jej sprístupnenia ani súdnej ochrany vo forme právoplatného rozhodnutia v tejto veci. Uvedený stav je v priamej kolízii s obsahom základného práva sťažovateľa na informácie, nezodpovedá štandardným garanciam rýchlej a účinnej realizácie tohto práva a činí ho v tejto veci priam iluzórnym. Ústavný súd preto konštatoval aj porušenie hmotného ústavného práva sťažovateľa na informácie podľa čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy (bod 1 výroku tohto nálezu).

V.

Príkaz konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

19. V súlade s čl. 127 ods. 2 druhou vetou ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal. Vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie nie je dosiaľ právoplatne skončené a ústavný súd rozhodol o porušení označených práv sťažovateľa podľa ústavy a dohovoru postupom správneho súdu v napadnutom konaní, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných prietahov (bod 2 výroku nálezu).

20. Sťažovateľ si v ústavnej sťažnosti uplatnil nárok na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 1 600 eur. Ústavný súd v danom prípade pri rozhodovaní o návrhu sťažovateľa na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na okolnosti prípadu. Zohľadňujúc predovšetkým predmet konania na správnom súde, dĺžku súdneho konania vrátane dôvodov, ktoré mali na jeho trvanie vplyv a ktoré sú pričítateľné správnomu súde, resp. jeho právnomu predchodcovi, považoval za spravodlivé priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v sume 1 000 eur (bod 3 výroku tohto nálezu). Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

21. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania celkom v sume 856,75 eur (bod 4 výroku tohto nálezu).

22. Pri výpočte náhrady trov právneho zastúpenia ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby realizované v roku 2024 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) podľa § 13a ods. 1

písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2024 v sume 343,25 eur (1/4 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2024 v sume 13,73 eur (1/100 výpočtového základu), čo spolu predstavuje 713,96 eur. Keďže právny zástupca sťažovateľa je platiteľom dane z pridanej hodnoty, uvedená suma bola zvýšená o daň z pridanej hodnoty vo výške 20 % podľa § 18 ods. 3 vyhlášky. Ústavný súd teda priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia v sume 856,75 eur.

23. Priznanú náhradu trov konania je správny súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu, a to do dvoch mesiacov od jeho právoplatnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. augusta 2024

Libor Duľa
predseda senátu